

Nr 2 Juni 2006 • Medlemstidning för Riksförbundet VISIR

Förbundsmötet i Göteborg

**Ragnhild och Ulla
avtackades under
ett kvällsmöte
nära havet.**

Skolklasser forskar om cigaretter och snus, sid 8-9

Förbundsordföranden har ordet:

Ett hjärtligt Tack till er som deltog i Förbunds-mötet i Göteborg 10-11 maj i år!

Vi alla deltagare måste också tacka dem som ordnade mötet: Kansliet med Leili, Ragnhild och Ulla. I Göteborg Gun som ordnade med hotell och bankett, Ingrid som ordnade utfärden till Styrso, Nils som berättade VISIR-minnen och sist men inte minst Miljöförvaltningen i Göteborg, med Per Haglind i spetsen, för fin möteslokal med kaffe- och fruktpaus och fina föredrag av honom själv och Björn Närlundh. Vi uppskattade också mycket att Björn Eliasson kunde göra sig fri från en jättig klinisk vardag för att komma och hålla föredrag för oss. Till mera fylligt skrivna och illustrerade mötesreferat hänvisas längre fram i tidningen.

Mötesförhandlingarna, som med vanlig ackuratess leddes av Gunnar Edgren, förlöpte till att börja med utan några svårigheter inklusive styrelse- och revisorsval, men när vi kom fram till motionerna och Bo Hellgrens motion om ungdomsrekrytering blev det en nog så livlig diskussion.

Orsaken är VISIRs sjunkande medlemsiffror och att VISIR inte längre är någon folkrörelse i egentlig mening. Detta problem delar vi ju med nästan alla andra f.d. och få kvarvarande folkrörelser och är ett uttryck för deras kris i ett samhälle som har förändrats.

Utbudet av olika massmediala och andra aktiviteter har ökat och konkurrensen om särskilt ungdomens intresse har hårdnat betydligt. Detta är en obönhörlig konfrontation med verkligheten.

Vad kan man då tänka sig att Förbunds-mötet skall göra åt detta för VISIR:s del?

Den tidigare styrelsen har varit väl medveten om situationen men inte kunnat komma med förslag till någon radikal förbättring. Ej heller den nyvalda styrelsens medlemmar hade omedelbart något sådant förslag. Det framhölls att man kanske skulle behandlat motionerna först och sedan valt en styrelse som ville genomföra Förbunds-mötets beslut.

Nu hade inte Förbunds-mötet beslutat i denna ordning.

Bengt Rosengren,
förbundsordförande i VISIR.
e-post: bengt.rosengren@spray.se

utan på förslag av mötesledaren valdes en kommitté med medial kompetens och friska ögon för att komma vidare i denna för VISIR så betydelsefulla sak.

Emellertid; trender och ismer kommer och går, se bara på klämodet och det finns faktiskt uppmuntrade exempel på att ungdomsrörelser har ökat under senare tid t.ex. inom nykterhetsrörelsen. Det är ingen anledning att låta hoppet fara!

Vi ser med spänning fram mot kommitténs förslag.

Bengt Rosengren

SLUTA-RÖKA-LINJEN

RING 020-84 00 00

Cancerfonden, Folkhälsoinstitutet, Hjärt-Lungfonden, Apoteket AB och Centrum för Tobaksprevention

VISIR-Aktuellt/Friskare liv är medlemstidning för Riksförbundet VISIR.

Utkommer med fyra nummer per år. Ansvarig utgivare: **Arne Stråby**, arne.straby@telia.com

Adressen till Riksförbundet VISIR: Hälsans Hus, Fjällgatan 23A, 116 28 Stockholm

Tel 08-591 282 11, Hemsida: www.visir.a.se E-post: visir@telia.com

Förbundsordförande: **Bengt Rosengren**, bengt.rosengren@spray.se

Grafisk produktion: **Asken media**, 031/ 0708- 87 16 17 Material per post till

Asken media, Aminogatan 15D, 431 53 Mölndal. E-post: kjell@askenmedia.se

Tryck: Tryckkedjan, Mölndal 2005. ISSN 0282-0617

Viktigt att motarbeta rökning bland invandrare

**Vid VISIR:s förbunds-
möte höll stadsläkaren
i Göteborg, Per Hag-
lind, ett intressant
anförande och berätta-
de bland annat om
kommunens program
för att informera
invandrare om risker-
na med rökning och
fördelarna med att
avstå från tobak.**

I sin inledning presenterade Per Haglind några intressanta siffror på hur många människor som dör i förtid av tobaksrelaterade sjukdomar. I hela världen har man beräknat dem till 4,9 miljoner varje år och i USA ca 440 000. Översatt till ett land som Sverige skulle det bli 6500 dödsfall per år - och i Göteborg ca 400.

Även människor som inte röker själva dör i förtid på grund av rökning i deras omgivning. Man har uppskattat dessa till omkring 400 fall per år i Sverige, motsvarande ca 25 per år i Göteborg.

VISIR på Hälsotorget

Våra aktiva styrelseledamoter Claes och Kerstin Lindemark i Karlskrona har varit i gång och informerat om rökavvänjning och om VISIR. Apoteken hade i höstas en kampanj för att öka medvetenheten om hur man genom en ändrad livsstil kan minska risken för hjärt- och kärlsjukdomar. I Karlskrona hade informationen lagts vid ett Hälsotorg i anslutning till en vårdcentral.

Eftersom rökning innebär den största risken för hjärt- och kärlsjukdomar är information om vär-

Per Haglind presenterade också siffror på förekomst av rökning inom olika invandrargrupper. De röker ofta mer än svenskfödda när det gäller männen. För invandrare från vissa länder är det stora skillnader mellan könen, dvs männen röker mycket men kvinnor ganska litet jämfört med svenska kvinnor.

Miljöförvaltningen i Göteborg har därför drivit ett projekt inriktat på invandrare. Man valde invandrare från två olika språk- och kultur-områden: det arabiska och det serbiska, kroatiska och bosniska. Målet var att utveckla verktyg för att använda i tobakspreventivt arbete bland invandrare.

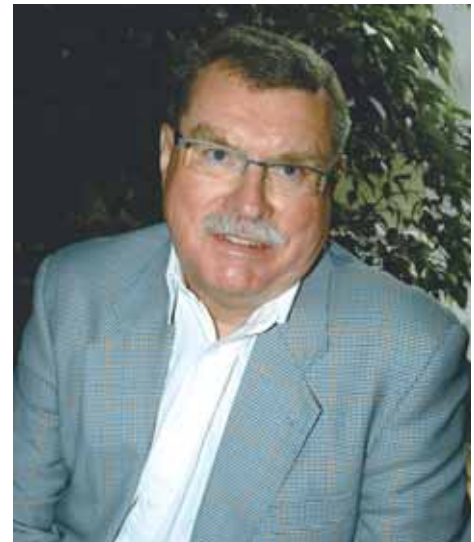
Man arbetade med sex metodområden: 1. Ökat engagemang, kunskapsöverföring, norm- och attitydförändring, 2. Rökfria miljöer, 3. Stöd till rökavvänjning, 4. Ökade förväntningar, 5. Barn och ungdomar, och 6. Arbetsplatser.

Projektet utvärderades av en extern organisation. Som sammanfattning kan nämnas att man hade samarbete med 47 invandrarföreningar vid 130 olika möten. Man nådde ca 18 000 personer,

det av att sluta röka central i en sådan kampanj. Det var därför naturligt för VISIR att vara med. Naturligtvis fick man samtidigt möjlighet att informera om VISIR. Hur var det att stå där på torget, frågar jag.

- Det kändes bara bra, säger Claes. Vi stod där några timmar, och det kom en hel del folk som vi pratade med, kanske bortåt 50 tror jag. En del kände vi redan, tidigare medarbetare inom primärvården, apotekspersonal och föreningsmedlemmar. Vi informerade även om Visir och om värdet av att sluta röka.

- Jag tyckte att det var roligt att uppliva gamla minnen, jag har varit både skolsköterska och

Stadsläkare Per Haglind

direkt eller indirekt, med budskapet om tobaksrökningens skadliga effekter.

Man upplevde att man möttes med entusiasm, värme och respekt och att man förändrade målgruppernas kunskaper och attityder. - Det låter som ett lovande resultat, och på sikt bidrar det till ett minskat tobaksbruk.

Arne Stråby

distriktsköterska. Man fick prata med människor, kolla blodtryck och vikt och ge råd om deras vanor, tillägger hustrun Kerstin. VISIR gläds åt alla lokala aktiviteter.

Arne Stråby

**Sluta-Röka-linjen
ger den bästa
rökavvänjningen
för pengarna!**

Personlig tillbakablick från en medlem i Väst

Årsmötet som sådant refereras säkert på annan plats i vår trevliga tidning. Jag vill bara uttrycka min glädje över att få träffa några av de "gamla" vännerna från min aktiva tid i folkrörelsen mot tobak.

Jag hade lovat vår prominente ordförande Bengt, att som VISIR-veteran blicka tillbaka på den fantastiska start och utveckling vi fick i mitten på 70-talet. Men det strulade tyvärr till sig, så nu är jag i gott sällskap med Nils Lalanders upplevelse på mötet i Östersund för några år sedan. Liten tuva stjalper stort lass. Att oförberedd och utan anteckningar och en del bilder och material plötsligt hålla mitt lilla kåseri blev misslyckat. Men det får vi glömma.

Min mening var att berätta något om alla dessa toppar i Sveriges kulturliv som vi fick med oss i starten och ned till oss gräsrötter eller krumelurer som jag själv med endast en sjuårig grundskola.

Det är väl Valentin Seveus som får räkna sig tillgodo det resultatet: Medicinalrådet Hans Einar von Holst blev ju den förste ordföranden och sedan har det blivit massor av höga personer inom medicinen.

I styrelsen i Göteborgs VISIR fick jag med inte mindre än tre överläkare. Jag kunde erbjuda föreningen gratis tillgång till min firmas stora lokalutrymmen. Där byggde vi upp VISIR-material till Sveriges bästa inom tobaksinformationen, enligt en överläkare från

Östersund.

Att jag fick glädjen anställa Ragnhild Berglund är ett härligt minne att bära med sig i livet. Få personer har väl lagt ned ett så engagerat och idogt arbete för VISIR som hon. Jag föreslog därför att hon skulle få en bärbar dator, för att möjligen kunna arbeta hemifrån, om hon skulle vilja, efter pensioneringen.

Jag hade, om tiden räckt till, också tänkt nämna något om mitt eget engagemang för tobaksfrågan och VISIR. Jag utnämnde mig

själv till kanslichef och vi hade upp till 6 lönebidragsanställda med Ragnhild i toppen. Arbetet med min egen firma kom liksom i andra hand.

Information ute i skolor och organisationer som Lions etc. tog mycket tid. Dessutom behövde min sjuka hustru hjälp.

Det blev jobb både natt och dag och det förklarar väl den stroke eller tia-attack som drabbade mig. Dessbättre utan några som helst besvär efteråt.

Jag kom redan i trettonårsåldern

att förstå hur viktigt det var att man själv valde sin livsfilosofi. Den läkare som skrev ut mig från en halvårslång sjukhusvistelse i april 1934 förklarade nämligen för mig: om du inte äter för mycket salt och snask kommer du att bli en käck pojke. Jag tog till mig dessa ord. Vi var några kamrater som kom att bilda en frisksportklubb 1937 och jag blev dess förste ordförande och gymnastikledare.

När jag kom tillbaka till skolan efter min njurbäckeninflammation 1934 blev jag, tokigt nog, befriad från gymnastiken p.g.a. klenhet. Med tre träningar i veckan byggde jag upp min fysik och mär alldeles utmärkt än i dag. Vid 85-års ålder har jag gått med i Jörlanda IK, där vi har en härlig gubbgympa + tre volleybollmatcher en gång i veckan.

Nils Sköld

Röker fröken?

VISIR-veteranen Nils Sköld gjorde en insats för föreningen när han på den Rökfria dagen 31 maj delade ut VISIR's Våga Säg Rökfritt.

Den svenska delen av EU-kommissionens kampanj Hjälp för ett liv utan tobak var på Nordstan i Göteborg. Här passerar mer än 50 000 människor varje dag så de kunde knappast undgå tält, reklammaterial, kolmonoxidmätare och goda tips och råd kring röka/snusa till allmänheten. Det är första gången kampanjen är utanför Stockholm.

Kjell

Jacqeline Elzer, 17, får goda råd av Nils.

Nätverket för Tobaksprevention

VISIR, tfn 08-591 28 211,
 E-post: visir@telia.com
 www.visir.a.se
 Cancerfonden, tfn 08-744 10 00,
 www.cancerfonden.se
 Hjärt-Lungfonden,
 tfn 08-566 242 00,
 www.hjart-lungfonden.se
 En Rökfri Generation,

tfn 08-10 93 00,
 www.nonsmoking.se
 Läkare mot tobak, tfn 08-677 10 90
 Lärare mot tobak,
 tfn 08-677 10 90,
 www.teachersagainsttobacco.org
 Sjuksköterskor mot tobak,
 tfn 08-677 10 90
 Stiftelsen Laryngfonden,
 tfn 08-655 40 01
 Farmaci mot tobak,
 tfn 08-677 10 90

Den skicklige mötesordförande Gunnar Edgren flankeras av Gun Hacksell och Gerd Granung.

Ragnhild Berglund och Ulla Palmgren avtackades av Bengt Rosengren för ett suveränt arbete under alla år på kansliet i Hälsans Hus.

Siv Malmberg, Astrid Zweiniger och Gertie Nordqvist från VISIR Skåne.

Några bilder från Förbundsmötet i Göteborg

Kerstin Ejstes och Gunnar Karlsson från VISIR Dalarna är trogna mötesdeltagare.

Elmer Karlsson Falkenberg och Claes Lindemark Blekinge.

Ingrid Rehnberg Svensson fortsätter sitt fina arbete för VISIR ideer i Mariestad.

Ju mer dina
sparpengar växer,
desto mer **hjälp**
hamnar i andras
fickor.

När du sparar i Humanfonden går varje år 2% av din fondförmögenhet till Riksförbundet VISIRs livsviktiga arbete, och 98% till dig. Vi försöker naturligtvis få dina pengar att växa så mycket som möjligt för att Humanfonden ska vara en bra affär för dig, men också för att så mycket hjälp som möjligt ska hamna i andras fickor.

Hittills har Humanfondens kunder bidragit med nästan 400 miljoner till ideella organisationer. Nu hoppas vi innerligt att Humanfonden får massor av nya sparare, att värdeutvecklingen blir minst lika bra som tidigare och att vi kan förmedla 400 miljoner till. Minst.

HUMANFONDEN I SAMARBETE MED VISIR

BANCO

TEL 0200-23 00 40 • WWW.BANCO.SE

KONTAKTA BANCO FÖR RÅDGIVNING, INFORMATIONSBROSCHYR OCH FAKTABLAD. AKTIEMARKNADEN GÅR UPP OCH NER OCH VÄRDET PÅ ETT FONDINNEHAV KAN DÄRFÖR UNDERSKRIDA DET INSATTA BELOPPET. HISTORISK AVKASTNING ÄR INGEN GARANTI FÖR FRAMTIDA AVKASTNING.

Till kommitté för att ta fram nya friska ideér valdes Kjell Hedlund, Gertie Nordqvist och Bo Hellgren och Lisa Månsson Rydén som hjälper till för att komma vidare i denna för VISIR så betydelsefulla sak. Dom återkommer i höst.

Ålderskontrollen vid tobaksköp är dålig

VISIR har under våren fortsatt med projektet med provköp av tobak för att undersöka hur åldersgränsen för inköp fungerar - se VISIR Aktuellt nr 1 i år sidan 9.

De unga volontärerna har sökts via Volontärbyrån och kanske har några VISIR-medlemmar gett ungdomar en vink om projektet.

De blivande volontärerna får underteckna en överenskommelse med bl.a. att de är helt tobaksfria och att eventuellt inköpt tobak förstörs. VISIR å sin sida lovar att volontären får ersättning för utlägg och att vederbörande blir gratis medlem under ett år efter att ha gjort minst tio provköp. Kontakten med volontärerna sker mestadels med e-post.

Varje provköp redovisas på en blankett med bl.a. följande:

- butikens namn och adress;
- datum och klockslag;
- expedитens kön;
- expedитens ålder (under 25, mellan 25 och 40, över 40);
- vad volontären försökte köpa (cigaretter, snus);
- fanns det väl synlig skylt om åldersgräns (ja, nej, vet inte);
- frågade expediten om legitimation (ja, nej);

Om ja så lämnar volontären butiken och kan säga att han/hon inte har någon på sig. Provköpet noteras som att ålderskontrollen fungerat.

Om nej och tobaken lämnas över så kan volontären antingen betala och gå eller "upptäcka" att han/hon inte har pengar på sig. I båda fallen noteras att ålderskontrollen inte fungerat.

I Göteborg har två volontärer gjort en stor insats, John i Frölundaområdet och Lena mestadels i centrala delen av staden. Av deras sammanlagt 20 provköp frågade man bara efter åldersgräns och legitimation vid 7 tillfällen.

I 65% av fallen kunde de alltså utan vidare köpa tobak.

En av de butiker som frågade efter legitimation var Pressbyrån vid Frölunda Torgs busshållplats (bilden).

Bröderna Andreasson, Kristian, Henke och Markus på Pressbyrån i Västra Frölunda garanterar att ingen ungdom för köpa varken snus eller tobak av dem.

Några av Johns tidiga provköp rapporterades till Tillståndsenheten i Göteborg som sände brev till dem som inte kontrollerat ålders-

Gertie Nordqvist VISIR Skåne träffade Irene Hermansson på ICA Tången på Styrso som försäkrade att hon alltid begär legitimation av ungdommar. Hon vill inte riskera att hamna i fängelse

gräns. VISIR bad John besöka två av dem igen utanför projektet och nu hade båda butikerna väl synlig skylt om åldersgräns och frågade efter legitimation. John fick inte köpa tobak eftersom han inte kunde legitimera sig.

I Stockholm påstås det att man i varje stadsdel "i princip" gör provköp två gånger om året. Tobaks-

försäljare borde alltså vara välinformerade om åldersgräns och legitimationskrav. VISIRs resultat tyder dock på motsatsen. Vid hittills sammanlagt tio provköp i södra och centrala Stockholm frågade man bara efter legitimation vid tre tillfällen. Det var alltså fritt fram att köpa tobak utan ålders-

kontroll i 70% av de besökta affärerna.

Slutsatsen av provköpen i Göteborg och Stockholm tillsammans med ett antal andra provköp på andra orter är att tobakslagens krav på 18-årsgräns för inköp av tobak inte fungerar i sin nuvarande form.

VISIRs projekt med provköp av tobak kommer att fortsätta under hösten 2006 med nya unga volontärer.

Göran Löfroth

Tryckfelsniss var framme.

Ja, sånt händer tyvärr. Munhålan på en snusare skall det vara. Sidan 1 förra numret.

Kjell

Balkongrökning

- också ett problem

Någon har betecknat Sverige som balkongrökarnas land. Om man kommer till ett stort hyreshus med många balkonger så ser man för det mesta en eller flera rökare på balkongerna.

Detta har två sidor. Den goda sidan är förstasidan att det är rökare som visar hänsyn till de andra som bor i lägenheten. Särskilt om det är en barnfamilj så är det en mycket god tanke att inte utsätta försvarslösa barn för den skadliga röken.

Men det finns en baksida. Ibland är det ganska nära till grannens balkong intill eller balkongen ovanför. De kan då störas av röklukten. Rök stiger normalt uppåt.

VISIR fick ett larm om detta från Gunnar Apelfors, som bor på Västmannagatan i Stockholms innerstad.

- Jag har drabbats av en kvinna som envisas med att sitta och röka på balkongen under oss. Självklart har jag bett henne låta bli, att hon bör lära sig

respektera och ta hänsyn till sina grannar.

- Men hennes svar var både otrevligt och oförsämrat. Hon menade att det är hennes rätt, och hon hänvisade till något rättsfall som hon kände till. Dessutom menade hon att om jag har problem med röken kan jag stänga fönster och dörrar och hålla mig inne.

- Jag har klagat hos hyresvärden, Immanuelskyrkan. Men de har sagt att de inget kan göra. De hänvisade också till ett rättsfall. Till saken hör att kvinnan är maka till en snickare som arbetar just för kyrkan med underhållsarbete, alltså en anställd.

- Lägenheten ifråga är tydligen någon form av tjänstebostad. Hyresvärden, kyrkan, visar sig inte stå på min, hyresgästens, sida. De tar alltså ställning för de anställda mot de boende. Jag undrar om det rentav är kyrkan som har tipsat min granne härunder om rättsfallet, att det är hennes "rätt".

- Vad kan jag göra? Kan Miljö- och hälsovårdsförvaltningen göra något? Eller Hyresnämnden? Har något liknande ärende varit uppe där? Jag har också funderat om jag kan deponera

en del av hyran och hoppas på skadestånd och nedsatt hyra? Har någon inom Visir hört talas om något?

- Är det tänkbart att få balkongrökning prövad i en domstol? Finns det någon advokat som skulle vilja driva en sådan fråga? Min enda önskan är ju att jag ska kunna öppna balkongdörren när jag vill utan att behöva få in grannars avgaser.

Visir har tyvärr inga resurser att driva en sådan fråga, varken i domstol eller hos Hyresnämnden. Men vi låter gärna frågorna gå vidare till våra läsare. Har någon hört talas om något rättsfall - eller något som kan hjälpa Gunnar Apelfors med hans problem? Har någon hört talas om skadeståndsfall - i Sverige eller utomlands.

Hör i så fall av er snarast, till Gunnar Apelfors, tel 08-27 47 86, till VISIR-kansliet tel 08-591 282 11 eller till mig tel 08-659 96 95!

Arne Stråby

En tidning går i graven och uppstår som nyhetsblad

I det senaste numret, som är det näst sista, av Tobak eller Hälsa meddelar redaktionen att tidskriften läggs ner av ekonomiska skäl från och med halvårsskiftet. Prenumeranter inom Yrkesföreningar mot Tobak och andra får i fortsättningen ett nyhetsblad och hänvisas till internet: tobaksfakta.org.

Tidningen har sitt ursprung i en bulletin med namnet Tobaksfronten som gavs ut av NTS under en kort tid 1991/92 med ett slutnummer januari 1993. Tobaksfronten blev sedan en tidskrift som gavs ut av Skaraborgsinstitutet med sitt första nummer våren 1993. I mitten av 1998 övertog Yrkesföreningar mot Tobak utgivningen. Från 2002 ändrades namnet till Tobak eller Hälsa. Under alla år har Folkhälsoinstitutet stött utgivningen.

En tillbakablick i alla nummer av tidningen ger en exposé av stora framgångar och vissa motgångar i arbetet mot tobak och kan vara en källa för dem som i framtiden vill få en inblick i utvecklingen.

En notis i första numret av Tobaksfronten omtalar att Bengt Wramner och Örjan Åkerberg skrivit och tackat Hillary Clinton för att hon infört rökförbud i Vita Huset och samtidigt fick hon och presidenten var sin brosch med den skaraborgska knutna cigarettens. Wramner och Åkerberg fick personligt signerat tackbrev från Mrs Clinton.

Göran Löfroth

Förbjud rökning inom kommunal vård

Landstinget i Blekinge har sedan flera år tillbaka haft rökförbud under arbetstid för anställda inom vården. Det vore rimligt att även kommunerna införde samma regler för sina anställda inom den kommunala vårdsektorn.

Rökande personal måste väl anses som en sanitär olägenhet. Dålig lukt kan vara väl så besvärande, men rökare kan också ha höga halter av kolmonoxid och nikotin i utandningsluften.

Efter rökning tar det 20 respektive 15 timmar för lungor och luftvägar att göra sig av med dessa båda gifter. Det kan vara förödande när de drabbar äldre och kanske personer med nedsatta lungfunktioner.

Docent Paula Liukkonen, expert på ekonomistyrning med inriktning på personalfrågor, har räknat ut vad rökaren kostar arbetsgivaren i form av rökpauser och ökad sjukfrånvaro.

Lågt räknat är kostnaden 20 000 kronor per år och rökare.

Harry Moscán Karlshamn

Eleverna gör tobaksundersökningar i Sveriges första miljöforskar skola

I en kostnadsfri sponsrad affärslokal i ett bostadshus i Göteborg samlas skolungdomar som är intresserade av miljökunskap. Och dit räknas tobak. Nu hoppas man bara att få fortsätta.

I flera uppdelade grupper tar eleverna från årskurs 8 itu med dagens arbete. Nu skall man gå till botten med tobak och snus.

Under vårterminen 2006 har cirka 300 elever samlats i halvklasser för laborativa jämförande analyser av tobak från cigaretter och kuddsnus. Mätningarna görs med avseende på pH-värde, salthalt, några tungmetaller och salter. Testerna följs upp av diskussioner och utvärdering av innehållet.

Läraren Bengt Anderssons egen utvärdering av tobaksgrupperna är att eleverna förutom kännedom om nikotinetns beroendeframkallande verkan även har fått kunskap om några andra ämnen och något om deras negativa hälsoeffekter.

Elevernas egna mätningar på tobak och cigaretter och portions snus i vattenlösning har uppmätt ämnena kadmium, nickel, koppar, (krom, tenn), nitrat och fosfat. Detta har förtydligat tobakens gifteffekter.

- Vi har även diskuterat tobaksodlingarnas ekonomi. Vilka enorma sjukvårdskostnader tobaken skapar och stor dödlighet. Att bara i Göteborg dör 400 personer varje år på grund av tobak har gett eleverna en tankeställare, säger Bengt.

Bengt Andersson, pensionerad lärare och skyddsombud på Flatåsskolan i västra Göteborg.

- Efter min pensionering började jag jobba med barn som var intresserade av miljön. Det började med brunnsvatten- och naturundersökningar och dagen när VISIR hälsar på gör vi tobaksanalyser, berättar Bengt.

Under drygt tre decennier har

Bengt fostrat miljöforskare. Redan 1969 lät han sina elever testa vattenkvaliteten i sjöar nära skolan. När man började testa brunnsvatten blev det nästan kaos. Folk kom från alla håll och ville testa.

Miljölokalen är fullproppad med mätutrustningar, böcker och utställningsskärmar.

Så har testerna gått till. Apparatur: Colorimeter och fotometer för nitrat och fosfat. Prince med filter, har testats.

Klassen i full färd att testa tobak och snus. I bakgrunden matteläraren från Flatåsskolan Helena Välkki som övervakar och hjälper till.

En cigarettens innehåll av tobak har lakats i 200 ml destillerat vatten under 1,5 dygn och därefter filtrensats. Man har utgått från att en fimp utgör 1/5 av en cigarett samt att antalet rökare i Sverige är en miljon innevånare som röker 20 cigaretter per dygn. Undersökningen bygger på fem mätningar av nitrater och 15 mätningar av fosfater. Extrema värden åt båda hållen har uteslutits.

En sammanfattning av alla resultat visar att en cigarett innehåller 14 mg nitrat och 0,60 mg fosfat. En miljon fimpas ger 20 ton nitrat och 0,85 ton fosfat. Skrämmande

siffror.

Sammanlagt 21 ton och 185 kg gödande salter från en miljon rökare hamnar i mark och vatten varje år. i Sverige.

Resultaten från Generalens portions snus är lika skrämmande. Sammanlagt hamnar 365 kg tungmetaller; kadmium, koppar och nickel från 1/2 miljon snusare i vår miljö varje år.

Salter från Generalens portions snus är inte på något sätt mindre skadligt. 73 ton och 985 kilo gödande salter från en 1/2 miljon snusare hamnar i våra marker och

vattendrag varje år.

Eleverna har jämfört värdena från en cigarett och en portions snus; tobak i en cigarett innehöll mer kadmium och koppar samt mer nickel än i en portions snus. Resultatet av salter visade att tobak i en cigarett innehöll mindre nitrat men mer fosfat än i en portions snus.

- Mitt sätt att undervisa har varit att låta eleverna själva få undersöka en del av ämnena i tobaken och utifrån givna gränsvärden på dricksvattnet gradera giftigheten, berättar Bengt. Med hjälp av tidigare elevers gjorda

Rebecca Disbrandt testar t obakprovet.

uppställningar och planscher har eleverna kunnat jämföra och också se vilka organ som är utsatta för gifterna.

Som avslutning på kurserna har man samlat några synpunkter på tobakens inverkan på hälsa och miljö enligt följande.

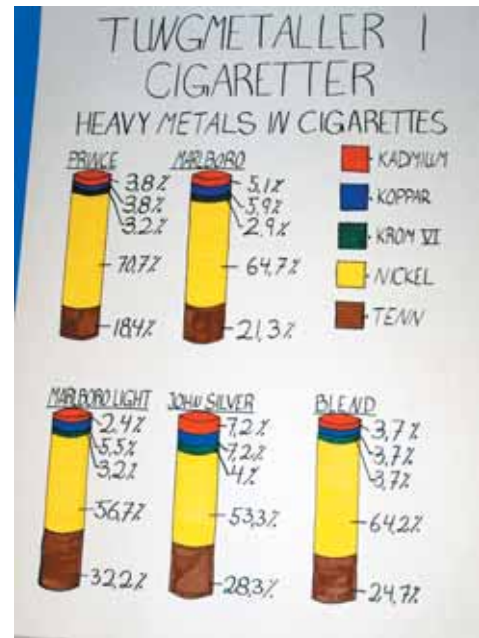
Hälsopåverkan:

- Många lungcancerfall
- Övriga luftvägssjukdomar
- Hjärt- och kärlsjukdomar
- Ryggförlitningar
- Ledgångsreumatism
- Ögon sjukdomar
- Psykiska sjukdomar
- Dödsbränder

- Eleverna har fått lära sig att sjukvårdskostnaderna för tobaksrelaterade skador är enorma. Bara i Europa löper kostnaderna på cirka 900 miljarder kronor. Varje år dör 650 000 européer av sjukdomar relaterade till rökning. Och Bengt avslutar.

- Om tobak skulle klassas som en kemikalie skulle den säkert förbjudas.

Innan jag lämnar Bengt och hans elever från Flatåsskolan frågar jag

Tydliga planscher som eleverna gjort själva.

Carolina Arvidsson och Petra Daryazaden jämför proverna på snus.

Bengt Andersson hjälper Marcus Johnson med ett tobaksprov som skall analyseras.

Tobaksprovet under test.

Snusprov under test. Lägga märke till skillnaden på färgen.

hur många av dom som röker eller snusar. Ingen! Men visst erkänner några att dom provat nångång. Ett gott tecken som pensionären Bengt Andersson får all heder av. Det borde finnas fler människor som brinner av kamplust mot tobaken.

Kjell Hedlund text&foto

VISIR-Bengt skapar attityder mot rökning

För 20 år sedan var Bengt tvungen att operera bort struphuvudet. Nu åker han runt i Blekinge läns skolor och skapar attityder mot rökning.

Året var 1985. Efter 30 års rökning fick Bengt beskedet från läkaren. Du har cancer på stämbandet och för att överleva måste vi operera.

Efter operationen var han tvungen att lära sig tala men en annan teknik.

Nu måste Bengt forma orden genom att rapa upp luft genom matstrupen.

Eleverna i Högavångskolan i Olofström sitter tysta när Bengt berättar om sin situation.

Intresset saknas inte när Bengt med en hes och dämpad röst formar orden med hjälp av väggarna i matstrupen.

- Jag hade tur. Cancern hade inte angripit fler områden i halssenen. Så med hjälp av en logoped kunde jag efter ett halvår göra mig förstådd.

- Skolbarnen brukar ofta fråga hur mycket jag rökte, med det spelar ingen roll. En cigarett om dagen eller 20. Har man fått en kropp som inte tål rökning drabbas man ändå.

Bengt tillhör Larynxförbundet (larynx = struphuvud) som har medlemmar över hela landet med bortopererat struphuvud. Orsaken är oftast att cigarettökning har orsakat cancer på stämbanderna.

Kjell Hedlund

Hälsans Hus firar 30 år!

Öppet hus söndag 1 okt för allmänheten och måndag 2 okt för branchfolk.

Välkommen till VISIR och se alla andra verksamheter i huset.

Publiceras med tillstånd av Sanna Nilsson Blekinge Läns Tidning

Lösningen till korsord 5 från mars 2006

Vart kommer Du om Du ringer 020 - 84 00 00 ?		ÅR 15- GATOR	ÅR HOG- REN- ÅRAREN	SJUK- DOM FÖR	BUR- FÄGEL	EFTER- RE	NÄRA	SVIKES- VÄR	S					
VÄTE	H	PUTTEW VAREN LYSANDE	S	A	M	I	S	K						
SMA ÅNGLAR	A	M	O	R	I	N	E	R						
	S	L	U	T	A	HÖRNA ULLMAN	V	R	Å					
ANS OCH YT- STRUKTUR	P	INTAS I OTAN	TIDI- GARE	ANRÄNDE JÄRNET	GAM- MAT	A	S	FÄGEL OCH SLAG	↓	L	I	V	AN- DELAR	
KAN IN- SPÄNNING LÄDOR VÄRKA	U	F	F	S	RES- PONS	RÖNA	I	O	R	SÄNKA ELLIOTS INITIALER	D	A	L	
SINAGE	T	R	Ö	T	FÖR- HÄNDE SIG	S	K	R	Ö	T	GULLHUS HJÄRTE	SÄTER I HOP	O	
HÖRS I KUPA	S	U	R	R	DE ACTIVIT ÄR INE VÄRDKA	V	E	R	K	S	A	M	T	
HAR NUMERA RÖKFRITT PÅ JOBBET	K	R	Ö	G	A	R	E	A	VÄRT- DEL VIND	R	O	T		
TÄLL- HÄRER I MIN I	M	O	GRUPP DRAR KUNDER	K	Å	R	DICTAE- ANDERS- SON	KALLAS VISSA HAITOR	↓	I	N	N	E	
NÄBODY ÄR SEX ISLAND	O	S	L	Ö	TVÅ TIDIGA #TOSBANS- FÖRSKARE	D	Ö	L	L	OPTA I ADDRESS	T	R		
A	R	T	O	N	KÄND MATA UTSTÄ	H	A	R	I	LJUSNA	U	N	D	E
KALLAS FÖRJE PÅ GÖTLAND	G	C	O	T	I	N	I	N	TITEL	G	R	Y		
S	O	R	K	ÅS LUAD SNA KÄLYP	Ä	L	E	J	D	R	A	R		
TVÅ HÖF- SÄTTA VÄDER- STECK	N	P	O	L	L	I	N	E	R	A	R	S	Ö	
SÄTTA FAST LASTEN	S	U	R	R	A	S	T	N	EST- NISK O	N	ÄR HUS- OJUR	G		
LÖSER FETT	T	R	I	ETIS- KA	KOLLES DMF NERKÖ- BITTET	A	D	A	BENIG I RUTAN FÖR SKYND	Ö	S	T	E	
LÄG VIKT	U	N	S	M	O	R	A	L	I	S	K	A	FYLLER MAN	
DIFTONG ANSLÅD	N	A	E	VILAN	R	O	N	S	MILA	L	E	V	M	
SÄTTS PÅ AKTER	D	N	R	KORT DAG	O	N	S	OLANDS- SLÄTT	A	L	V	A	R	

VISIR's 6:de korsord!

The crossword puzzle grid contains the following words and clues:

- FLUOR** (down)
- FÖRSTÅR** (down)
- INFLYTANDE** (down)
- PÅDYVLA** (down)
- MUSIKTERM** (down)
- SOLGUD** (down)
- LURA** (right)
- FÖRST** (right)
- OSV** (right)
- ÅR MYR** (right)
- SYRE** (right)
- FÖRE** (right)
- ABEBA** (right)
- IFALL** (right)
- EN WOLGERS** (right)
- FÅGELDANS** (right)
- RAR** (right)
- UTGÅLL** (right)
- D.K MEST ÖBJDA** (right)
- ÅS** (right)
- ERBIUM** (right)
- BICKOPSSTÄLLE** (right)
- TECKARE** (right)
- DATA** (right)
- GERAMMA** (right)
- PÅ VISS BANA** (right)
- ÄR BLOTT EN DAG EN** (right)
- BETYDER OCKSÅ SOVA!** (right)
- GAMMAL SKIV** (right)
- MORGON I USA LAGA** (right)
- JOBBAR M. JOBB** (right)
- AUGUSTI, GRUNDADE SLOTS-SKOGEN I GÖTEBORG** (right)
- VISTAS** (right)
- 500** (right)
- STEKEL** (right)
- BRÄNNA** (right)
- SKAV** (right)
- KÄND ANABOL** (right)
- BRIE** (right)
- SKJUNGANDE CELINE** (right)
- PASSA DRILIGT** (right)
- OND FUL** (right)
- LÄRRAR-FÖRBUND** (right)
- KÄND ANABOL** (right)
- BRIE** (right)
- TÄVLING** (right)
- STOP-DRYCK** (right)
- NICKEL** (right)
- LÄGE** (right)
- NEJ I LONDON** (right)
- NÖRR** (right)
- BERGSVATTEN** (right)
- ADVERB** (right)
- FÖRE ÄRTAL** (right)
- TII JUBILÄR** (right)

Medarbetare på kansliet

Leili Hägg började på kansliet den 1 febr 2006. Ragnhild Berglund kommer dock att finnas kvar på kansliet minst en dag i veckan och Ulla Palmgren rycker in vid behov. Leili Hägg har konstruerat även detta korsord för VISIR's läsare.

Lösning nr 6 publiceras i nästa nummer av VISIR Aktuellt nov 2006.

Riksförbundet VISIR
Hälsans Hus
Fjällgatan 23A
116 28 Stockholm

Sista blosset för 25 år sedan

För 25 år sedan slutade de röka tillsammans med hjälp av VISIR i Lund.

Det var en grupp som leddes av Inka Hjelmström. Deltagarna är fortfarande rökfria, har inte dragit ett bloss sedan dess. Gruppen var större när rökslutaräventyret inleddes, men sedan dess har några flyttat till olika håll i landet och några har avlidit.

Men vart femte år har de kvarvarande i Malmö-Lund-regionen mötts och firat sin rökfrihet och pratat om vad det betytt för dem att vara rökfria under alla år – och hur de använt de pengar de annars skulle ha rökt upp.

Det är inga småsmulor. De tre kvarvarande räknar vid ett överlag att tillsammans ha sparat mer än 1,5 miljoner kronor. Hur de använt pengarna? Jo, en av dem köpte redan för tio år sedan ett litet hus i Provence. De andra har använt pengarna till att förbättra livet på olika sätt, bland annat ägnat sig åt samlarintresse och resor. En bonus utöver den förbättrade hälsan.

Dåvarande kursledaren Inka Hjelmström med sina tacksamma elever Willy Lindqvist, Ingrid Holmstedt och Karel Gudmundsson.

Foto: Gudrun Gudmundsson

Gruppens goda resultatet är en konsekvens inte minst av Inka Hjelmstedts hängivenhet. Under kurstiden kunde rökslutarträffarna infalla både på jul- och nyårssafton. Då tog hon emot dem i sin bostad. Ingen ville missa mötena

för att inte tappa modet och riskera återfalla i tobaksbruk. Och det lyckades. Nu ser de kvarvarande fram mot 30-årsjubileet.

Willy Lindqvist

Riksförbundet VISIR (Vi Som Inte Röker) är en ideell förening, politiskt och religiöst fristående, som är helt beroende av medlemmarnas stöd. VISIR arbetar för fler rökfria miljöer och för att ingen mot sin vilja ska utsättas för tobaksrök. Tillsammans med sina läns- och lokalföreningar bedriver VISIR ett informations- och opinionsbildande arbete runt om i landet.

BLI MEDLEM NU! Årsavgift, som inkluderar 4 nr av VISIR Aktuellt, huvudmedlem 150 kr, familjemedlem 30 kr, ungdom upp till 25 år 50 kr, skolor och organisationer 300 kr. Postgiro 60 94 07-2.

Adress: VISIR, Hälsans Hus, Fjällgatan 23 A, 116 28 Stockholm.

Tel 08-591 282 11, E-post:visir@telia.com Hemsida: www.visir.a.se